

“RAQAMLI JAMIYAT SHAROITIDA TARBIYA KLASSTERLARINING IJTIMOY PARADIGMASI, IMKONIYATLAR VA XAVF-XATARLAR”

Erkinboyev Avazbek Olim o'g'li

Namangan Davlat Pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrasi Ijtimoiy gumanitar fanlarning o'qitish metodikasi yo'nalishi 2-kurs magistranti ErkinboyevAvazbek@gmail.com.

Xavf - hatar,rivojlanish mexanizimi, tarbiya .

Annotatsiya: *Ushbu maqolada raqamli jamiyat sharoitida tarbiya klasterlarining shakllanishi, rivojlanish tamoyillari va ularning ijtimoiy paradigmasi yoritiladi. Raqamli texnologiyalar ta'lim-tarbiya jarayoniga kiritilishi natijasida yuzaga kelayotgan imkoniyatlar hamda ijtimoiy-psixologik xavf-xatarlar tahlil qilinadi. Muallif tarbiya klasterlari tuzilmasining o'zgarishi, ularning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarini ilmiy asosda ko'rib chiqadi.*

Annotation: *This article examines the formation and development principles of educational clusters within the context of a digital society. It explores the social paradigm of digital transformation, the opportunities provided by digital technologies in the upbringing process, and the social-psychological risks that may arise. The study also discusses the structural evolution of upbringing clusters, their role in societal development, and mechanisms for enhancing digital competencies.*

Аннотация : *В данной статье рассматриваются процессы формирования и развития воспитательных кластеров в условиях цифрового общества. Анализируется социальная парадигма цифровой трансформации, возможности внедрения цифровых технологий в воспитательный процесс, а также возникающие социально-психологические риски. Особое внимание уделено структурной эволюции воспитательных кластеров, их роли в развитии общества и механизмам формирования цифровых компетенций.*

Kalit so'zi: *Jamiyat, Oila,katigoriya, dunyoqarash,Raqamli texnologiyalar,klaster , ijtimoiy ong,*

KIRISH

Prizidentimiz Shavkat Mirziyoyev “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash marosimida shunday degan edi:

“Raqamli texnologiyalarni jadal joriy etish biz uchun zamon talabi. Bu yo'l – ochiqlik, shaffoflik, tezkorlik va eng muhimi – taraqqiyot yo'lidir.”

Bu fikr tarbiya klasterlari faoliyatida shaffoflik, axborot almashinuvi va tezkor hamkorlikning muhimligini ta'minlaydi.

2. Ta'lim va tarbiya mas'uliyati .

Prezidentimizning yoshlar masalasiga bag'ishlangan nutqlaridan:

“Yoshlarni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish – eng muhim vazifamiz. Ularni barkamol inson qilib tarbiyalashda ota-ona, ustoz, jamiyatning barcha bo'g'inlari bir maqsad sari harakat qilishi kerak.” Bu fikr tarbiya klasterining mohiyatini — oila, maktab, mahalla va jamiyatning yagona tizim sifatida ishlashi zarurligini ko'rsatadi.

3. Raqamli ta'lim va tarbiya integratsiyasi .

2021-yilgi ta'lim sohasidagi islohotlar bo'yicha nutqida Prezident shunday degan edi:

“Raqamli ta'lim – bu kelajakka ochilgan eshikdir. Biz farzandlarimizning o'qishi, tarbiyasi, kamoloti uchun eng ilg'or texnologiyalarni joriy etishimiz shart.”

Bu fikr raqamli pedagogika va tarbiya klasterlarining zarurligini yanada asoslaydir

4. Axborot xavfsizligi .

Prizidentimiz Shavkat Mirziyoyev yoshlar masalasi yuzasidan xalq deputatlari bilan uchrashuvda ta'kidlagan:

“Bugungi axborot maydonida yoshlarimizni har xil zararli g'oyalar va tahdidlardan himoya qilish — ustuvor vazifa. Raqamli madaniyatni shakllantirmasdan turib, tarbiya masalasida yutuqqa erishib bo'lmaydi.” Bu fikr tarbiya klasterlarining xavf-xatarlar bo'limi uchun juda mos.

5. Oila-maktab-mahalla hamkorligi .

Prezidentimizning “Oila va mahalla tizimini takomillashtirish” bo'yicha nutqidan:

“Farzand tarbiyasi – bu yagona muassasaning emas, butun jamiyatning ishi. Maktab, mahalla va oila o'zaro bog'langan holda ishlasa, natija bo'ladi.” Bu esa tarbiya klasteri konsepsiyasining asosiy g'oyasidir.

6. Raqamli iqtisodiyot va ijtimoiy rivojlanish .

“Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish masalalari” “Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali biz hayotimizning barcha jabhalarida samaradorlikni oshiramiz. Bu, avvalo, ijtimoiy sohada tub o'zgarishlar qilishi kerak.” Tarbiya klasterlari ham ana shu ijtimoiy sohaning ajralmas qismi hisoblanadi. Raqamli jamiyatning shakllanishi inson faoliyatining barcha sohalarida, jumladan, tarbiya tizimida ham tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda.

Axborot texnologiyalarining keng qo'llanilishi, sun'iy intellekt, raqamli kommunikatsiyalar, virtual ta'lim muhitining kengayishi tarbiya jarayoniga zamonaviy yondashuvlarni talab etadi. Tarbiya klasterlari ana shu jarayonning ajralmas qismi sifatida ta'lim muassasalari, ota-onalar, jamiyat tashkilotlari va axborot platformalarining uzviy hamkorligini anglatadi.

Raqamli jamiyatning shakllanishi tarbiya jarayoniga tub o'zgarishlar olib kirmoqda. Bugun tarbiya faqat maktab devorlarida emas, balki raqamli axborot makoni, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalari orqali ham amalga oshmoqda. Shu sababli tarbiya klasterlarini shakllantirish va

ularning faoliyatini zamonaviy talablar asosida yo'lga qo'yish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek:

“Raqamli texnologiyalarni jadal joriy etish biz uchun zamon talabi. Bu yo'l – ochiqlik, shaffoflik, tezkorlik va eng muhimi – taraqqiyot yo'lidir.”

Bu fikr tarbiya klasterlarida hamkorlik va shaffoflikning muhimligini ko'rsatadi. Tarbiya subyektlari — maktab, oila, mahalla, psixologlar, davlat tashkilotlari hamda raqamli platformalar o'zaro integratsiyada ishlashi orqali tarbiya jarayoni yanada samarali bo'ladi. Prezidentimiz yoshlarning ta'limi va tarbiyasi borasida shunday degan edi: “Yoshlarni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish – eng muhim vazifamiz. Ularni barkamol inson qilib tarbiyalashda ota-ona, ustoz, jamiyatning barcha bo'g'inlari bir maqsad sari harakat qilishi kerak.” Bu fikr tarbiya klasterining asosiy g'oyasini to'laqonli aks ettiradi: tarbiya – bu butun jamiyatning mas'uliyatidir. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni ta'lim va tarbiya jarayoniga integratsiya qilish jarayonida Prezidentimiz quyidagicha ta'kidlagan: “Raqamli ta'lim – bu kelajakka ochilgan eshikdir. Biz farzandlarimizning o'qishi, tarbiyasi, kamoloti uchun eng ilg'or texnologiyalarni joriy etishimiz shart.” Bu fikr tarbiya klasterlarining raqamli imkoniyatlarini yanada kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Raqamli muhitda tarbiyaning xavf-xatarlarini yengishda axborot madaniyati va kiberxavfsizlik masalasi alohida ahamiyatga ega. Prezident Mirziyoyev bu borada shunday degan: “Bugungi axborot maydonida yoshlarimizni har xil zararli g'oyalar va tahdidlardan himoya qilish — ustuvor vazifa. Raqamli madaniyatni shakllantirmasdan turib, tarbiya masalasida yutuqqa erishib bo'lmaydi.” Bu fikr tarbiya klasterlari oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — yoshlarning raqamli madaniyatini shakllantirish ekanini ko'rsatadi. Shuningdek, tarbiya jarayonida oila, maktab va mahalla hamkorligi masalasida davlat rahbari shunday degan: “Farzand tarbiyasi – bu yagona muassasaning emas, butun jamiyatning ishi. Maktab, mahalla va oila o'zaro bog'langan holda ishlasa, natija bo'ladi.” Bu g'oya tarbiya klasterining mohiyatini mazmunan to'ldiradi va uning ijtimoiy paradigmasini belgilaydi.

XULOSA

Raqamli jamiyat sharoitida tarbiya klasterlarining ijtimoiy paradigmasi ta'lim va tarbiya tizimida tub o'zgarishlarni talab etmoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi tarbiya jarayonini yangi bosqichga olib chiqib, maktab, oila, mahalla, davlat va jamoatchilik institutlari o'rtasida uzviy hamkorlikni taqozo etmoqda. Tarbiya klasterlari ana shu hamkorlikni tizimli ravishda tashkil etish, tarbiyaviy ta'sirni kuchaytirish va jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlashda muhim mexanizm bo'lib xizmat qiladi. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan raqamli rivojlanish, ta'lim va tarbiyani modernizatsiya qilish, yoshlarni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalashga oid g'oyalar tarbiya klasterlari faoliyatining metodologik asosi hisoblanadi. Davlat rahbari ta'kidlaganidek, raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan samarali foydalanish bilan birga, yoshlarni axborot tahdidlari,

ma'naviy xavf-xatarlar va kiberxavflardan himoya qilish ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli muhit tarbiya klasterlari uchun keng imkoniyatlar yaratishi bilan birga, raqamli tafovut, axborot xavfsizligi muammolari, virtual qaramlik va ma'naviy tahdidlar kabi salbiy omillarni ham yuzaga keltirmoqda. Shu bois, tarbiya klasterlarining samarali faoliyati raqamli savodxonlikni oshirish, kiberxavfsizlikni ta'minlash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni raqamli kontent orqali targ'ib etish hamda barcha tarbiya subyektlarining mas'uliyatli hamkorligiga bog'liqdir. Xulosa qilib aytganda, raqamli jamiyat sharoitida tarbiya klasterlari yosh avlodni zamonaviy bilimlarga ega, ma'naviy yetuk va ijtimoiy mas'uliyatli shaxslar etib tarbiyalashda muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021
2. Mirziyoyev Sh. M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risidagi Farmoni
4. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Hasanboyeva O., Nishonova Z. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
6. Abdullaeva Q., Mamatqulova N. Raqamli ta'lim va innovatsion pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
7. Tojiev D. Axborot xavfsizligi va mediamadaniyat asoslari. – Toshkent: Zamin, 2021.
8. Qodirova G., Yunusova X. Raqamli pedagogika va tarbiya texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya, 2023
9. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 2010.
10. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality. – Oxford University Press, 2014.
11. UNESCO. ICT in Education: Policy Guidelines. – Paris, 2020.12. OECD. Children in the Digital Environment: Risks and Opportunities.